

20.03.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**20 Mart 2024
Çarşamba**

20.03.24

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

20 Mart 2024 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Bitki Koruma Ürünlerinin Onayına Esas Denemeleri Yapacaklar Hakkında Yönetmelik
- Tarımsal Üretici Birliklerinin Kuruluş Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞLER

- 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılında Organize Sanayi Bölgeleri İçinde ve Organize Sanayi Bölgeleri Dışında Açılan Özel Meslekî ve Teknik Anadolu Liselerinde Öğrenim Gören/Görececek Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2024/5)

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 29/11/2023 Tarihli ve 2019/17374 Başvuru Numaralı Kararı

IPARD III kapsamında 785 milyon euro hibe desteği verilecek

Tarım ve Orman Bakanlığının ilgili kuruluşu Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından 2024 yılında çıkılacak çağrılara ilişkin takvim açıklandı. Bakan İbrahim Yumaklı, 2024 yılından itibaren uygulanacak IPARD III Programı'nın 81 ile yaygınlaştırıldığını belirterek, 7 yıl içerisinde 785 milyon euro hibe desteği kullanılacağını bildirdi.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, yaptığı yazılı açıklamada, Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği tarafından ortaklaşa finanse edilen ve 2011'den itibaren Bakanlık olarak uyguladıkları IPARD I ve II Kırsal Kalkınma Programları kapsamında, bugüne kadar 25 bin 243 projeye toplam 44,7 milyar TL hibe desteği verildiğini hatırlattı.

Bu hibeler sayesinde hayvansal üretimden tarım ve su ürünlerinin işlenmesine, kırsal turizm ve arıcılıktan yenilenebilir enerjiye kadar çok geniş bir yelpazede ülkenin kırsal alanlarına 95 milyar TL'lik yatırım kazandırıldığını vurgulayan Yumaklı, yaklaşık 100 bin insana da istihdam imkanı sağlandığının altını çizdi.

Yumaklı, yeni bir uygulamaya giderek TKDK tarafından 2024 yılında çıkılacak çağrılara ilişkin takvimi ilk kez yıllık açıkladıklarını bildirerek, şu bilgileri aktardı: "Başvuru sahiplerimiz projelerinin ön hazırlıklarını böylece rahatça yapabileceklerdir. Sonrasında da başvuru inceleme süreçleri hızlandırılarak, daha etkin olabilecektir. 2024 yılından itibaren uygulanacak olan IPARD III Programı ile de 7 yıl içerisinde 785

milyon euro tutarında hibe desteği kullandıracamız. Yeni Program döneminin en büyük yeniliği ise bugüne kadar 42 ilimizde uyguladığımız IPARD Programı'nın uygulama alanını ülke geneline yaygınlaştıracak olmamızdır. Bu sayede ülkemizin 81 ilindeki girişimcilerimiz, tarım-gıda ve kırsal kalkınma alanında yapacakları yatırımlar için artık IPARD kaynaklarını kullanabilecekler ve ülkemizin her yerindeki yatırımcılarımız ile çiftçilerimiz hibe desteklerimizden faydalanabileceklerdir.”

“2024 yılında 248 milyon euro hibe desteği”

Avrupa Birliği ile yapılan müzakereler sonucunda, IPARD III Programının finansman kaynağının 555 milyon eurodan 785 milyon euroya çıkarıldığına dikkati çeken Yumaklı, “2024 yılında yayınlanması planlanan başvuru çağrı ilanları kapsamında desteklenecek projeler ile tarım-gıda ve kırsal kalkınma alanındaki yatırımlara toplam 248 milyon euro hibe desteği sağlanması öngörülüyor.” ifadelerini kullandı.

Yumaklı, bugün TKDK tarafından 2024 yılında çıkılacak çağrılarına ilişkin takvimi paylaştıklarını belirterek, 21 Mart 2024 Perşembe günü de 66 milyon euro bütçeli ‘Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlara’ ilişkin IPARD III 1. Başvuru Çağrı İlanını yayınlacaklarını açıkladı.

Yumaklı, devamında şunları kaydetti: “Faydalanıcılarımızın yapacakları katkı da dikkate alındığında; IPARD III Programı'nın sadece 2024 yılında çıkılacak çağrı dönemlerinde kırsal alanlarımızda toplam 450 milyon euro tutarında yatırım gerçekleştirilmesini ve ülkemiz ekonomisine 20 bin yeni istihdam alanı kazandırılmasını hedefliyoruz. Böylece, önceki program dönemlerinde olduğu gibi yeni program döneminde de, IPARD Fonları tarım ve gıda sektörlerine yatırım yapmak isteyen girişimcilerimiz için önemli bir finansman kaynağı olmaya devam edecektir. Ayrıca kırsal alt yapı yatırımları ve danışmanlık hizmetlerinin desteklenmesi gibi programa yeni dahil edilen sektörler ile yumurta işleme, yem bitkileri yetiştiriciliği, solucan gübresi üretimi ve tuzlu suda kültür balıkçılığı gibi yeni destek alanları da girişimcilerimize farklı konularda yatırım yapma imkanı sağlayacaktır. IPARD III programına yeni dahil ettiğimiz sektörlerle kırsal kalkındırmaya devam ediyoruz.”

Çağrı ve başvuru dönemleri

Yumaklı'nın açıkladığı takvime göre 66 milyon euro bütçeli Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar için 21 Mart'ta, 80 milyon euro bütçeli Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme için haziran ayında, 90 milyon euro bütçeli Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar için temmuz ayında ve 12 milyon avro bütçeli Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme (Açık Alanda Bitkisel Üretim Projelerine Yönelik Makine Ekipman Destekleri) için ağustos ayında çağrıya çıkılacak; başvuru dönemleri de sırasıyla mayıs, temmuz, ağustos ve eylül ayları olacak.

Prof. Dr. Hakan Kara açıkladı: Merkez Bankası son 1 ayda ne kadar döviz sattı?

Bilkent Üniversitesi öğretim üyesi ve eski TCMB Başekonomisti Prof. Dr. Hakan Kara, Merkez Bankası'nın son 1 ayda ne kadar döviz sattığını hazırladığı grafikte açıkladı.

Prof. Dr. Hakan Kara, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, seçim öncesi Merkez Bankası'nın kurlara müdahalesinin devam ettiğini gösteren bir grafik hazırladı.

Kara, mesajında, "**Son dört haftada kuru dizginlemek için nette yaklaşık 20 milyar \$ döviz satılmış görünüyor**" dedi.

Kara, **kur baskısının ve rezerv kaybının durdurulması için ise** TL mevduat faizinin daha yukarda tutulması gerektiğini, küçük yatırımcının da kazanç sağlamasının önemli olduğunu aktardı. Kara mesajında şu ifadeleri kullandı:

Küçük yatırımcıya tatminkar getiri sağlanmalı

"Mevcut durumda TCMB'nin likidite sıkılaştırması sonrası gecelik piyasa faizleri (fiili politika faizi) üç haftadır %46,5 düzeyinde seyrediyor. Yıllık bileşiği %58,9'a denk geliyor. Mevduat faizinin (1-3 ay vadeli) yıllık bileşiği ise %53,6 düzeyinde. Muhtemelen KKM ve büyük tutarlı mevduatı dışladığınızda sıradan TL mevduata

20.03.24

verilen faiz bunun çok daha altındadır. Kur baskısının ve rezerv kaybının durulması için **TL mevduat faizinin daha yukarı ittirilmesi ve sadece KKM'ye ve büyük mevduata değil küçük yatırımcıya da tatminkar getiri sağlanması gerekiyor.**"

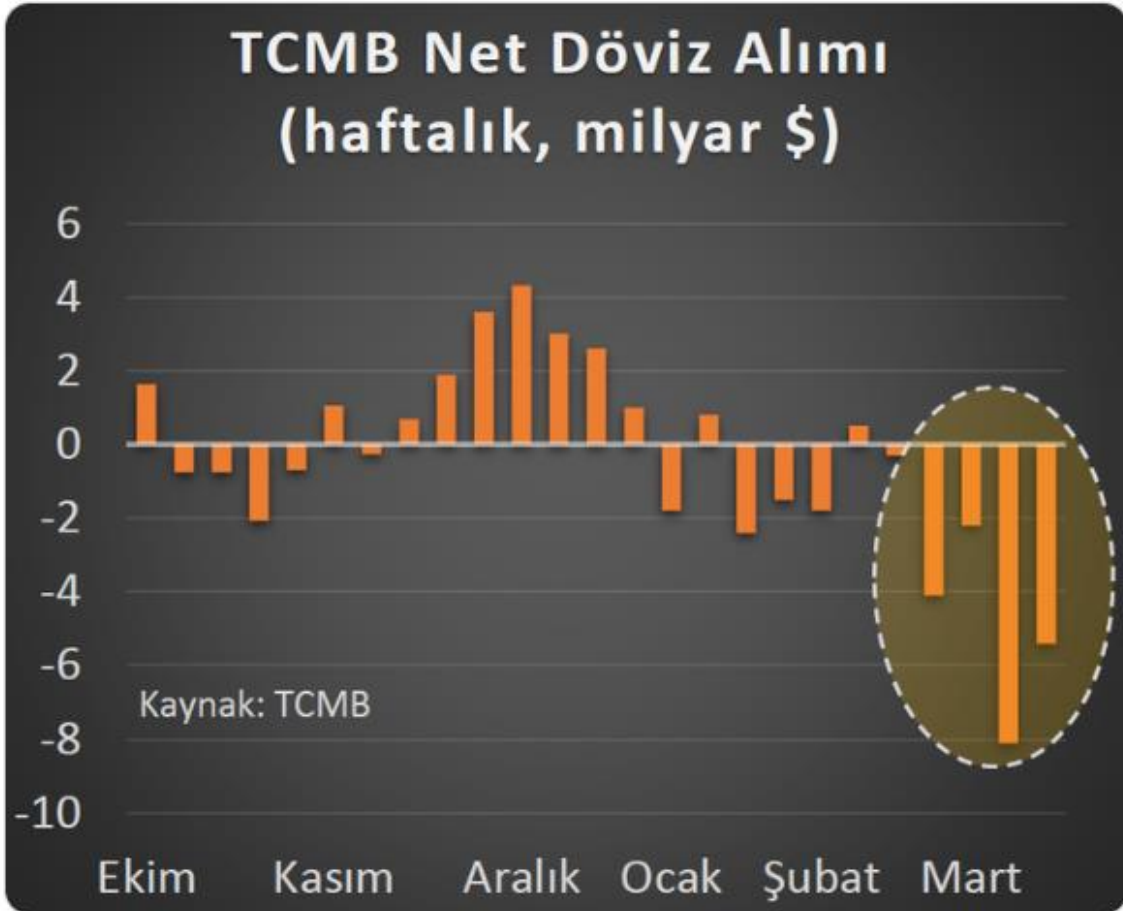

Hakan Kara ✓

@ali_hakan_kara · [Takip et](#)

Son dört haftada kuru dizginlemek için nette yaklaşık 20 milyar \$ döviz satılmış görünüyor.

ÖS 12:13 · 19 Mar 2024

Türkiye'nin son 5 yılda en çok doğrudan yatırım aldığı ülke belli oldu

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası verilerine göre; yurt dışında yerleşik kişilerin Türkiye'ye doğrudan yatırım tutarı, 2019-2023 döneminde 31 milyar 332 milyon dolara ulaştı. Bu yatırıma en büyük katkıyı ise 4,6 milyar dolarla Hollanda yaptı.

Merkez Bankası verilerine göre; 2019-2023 döneminde yurt dışında yerleşik kişilerin Türkiye'deki doğrudan yatırımlarının tutarı, 31 milyar 332 milyon dolara ulaştı. Bu dönemde doğrudan yabancı yatırımların bölgelere göre dağılımına bakıldığında, 21 milyar 290 milyon dolarla ilk sırada Avrupa yer aldı. Avrupa'yı 6 milyar 867 milyon dolarla Asya, 4 milyar 374 milyon dolarla Yakın ve Orta Doğu, 3 milyar 152 milyon dolarla Körfez ve 3 milyar 102 milyon dolarla Amerika takip etti.

Hollanda'dan sonra İngiltere ve ABD

Doğrudan yabancı yatırımların ülkelere göre, dağılımına bakıldığında ilk sırada 4 milyar 438 milyon dolarla Hollanda yer aldı. Hollanda'dan yapılan yatırımlar, toplam yabancı yatırımların yüzde 14,6'sını oluşturdu. Hollandalı yatırımcıların Türkiye'ye doğrudan yatırımı 2019'da 1 milyar 169 milyon dolar, 2020'de 598 milyon dolar, 2021'de 749 milyon dolar, 2022'de 788 milyon dolar, 2023'te 1 milyar 134 milyon dolar oldu.

20.03.24

2019-2023 döneminde İngiltereli yatırımcıların Türkiye'ye yönelik yatırımları 3 milyar 463 milyon dolar seviyesinde gerçekleşirken, ABD'den 2 milyar 903 milyon dolar yatırım geldi. Sırasıyla Almanya'dan 2 milyar 892 milyon dolar, İspanya'dan 2 milyar 49 milyon dolar, İsviçre'den 1 milyar 858 milyon dolar yatırım gerçekleşti.

Ocak ayında 399 milyon dolarlık yatırım

Yurt dışında yerleşik kişilerin bu yıl ocak ayında Türkiye'deki doğrudan yatırımları, 399 milyon dolar olarak gerçekleşti. ABD, ocak ayında Türkiye'ye en çok doğrudan yatırımın geldiği ülke olarak dikkati çekti. Türkiye'ye ocak ayında ABD'li yatırımcılar 174 milyon dolar, Alman yatırımcılar 66 milyon dolar, İngiliz yatırımcılar 47 milyon dolar, Hollanda ve İspanya'dan yatırımcılar 17 milyon dolar yatırım gerçekleştirdi. Yabancı yatırımcılar, 2019-2023 döneminde en çok imalat sektörüne yatırımı tercih etti. Yabancıların imalat sektöründeki yatırımları, 7 milyar 869 milyon dolar oldu.

Yatırım yapılan sektörler

Bu dönemde toptan ve perakende ticaret sektörüne 7 milyar 650 milyon dolar, finans ve sigorta faaliyetleri sektörüne 4 milyar 864 milyon dolar yatırım yapıldı. Yabancı yatırımcıların bu yıl ocak ayında en çok tercih ettiği sektörler ise 167 milyon dolarla madencilik ve taş ocakçılığı, 87 milyon dolarla imalat, 59 milyon dolarla toptan ve perakende ticareti oldu. İmalat sektöründeki yatırımın 49 milyon doları bilgisayarların, elektrik-elektronik ve optik ürünlerin imalatı olarak kayıtlara geçti. Bu yıl ocak ayında kurulan 744 yabancı ortak sermayeli şirketin 457'si Türkiye, 37'si İran, 22'si Almanya, 15'i Azerbaycan, 15'i Çin, 15'i Rusya Federasyonu ortaklı kuruldu. Hollandalı yatırımcılar, ocak ayında 5 şirket kurdu.

9.Yargı Paketi hazırlanıyor

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, Meclis'in takvimi nedeniyle 8'inci pakette yer alamayan birçok konunun 9. Paket ile gündeme geleceğini söyledi. Tunç, "Özellikle Ceza Muhakemesi Kanunu'yla ilgili, cezasızlık algısıyla ilgili bazı yasal düzenleme ihtiyaçları var" dedi.

Ferit PARLAK

8. Yargı Paketi olarak bilinen 7499 sayılı 'Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçtiğimiz hafta Resmî Gazete'de yayımlanmasının ardından, 9.Yargı Paketi'nin çalışmalarına başlandı.

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, Ceza Muhakemesi Kanunu ile İcra İflas Kanunu'nda değişiklik yapan 8'inci Yargı Paketi'nde, takvim nedeniyle eksikler yer aldığını, 9'uncu Yargı Paketi ile bu eksikliklerin de giderileceğini söyledi. Ankara Hakimevi'nde basın kuruluşlarının temsilcileriyle bir araya gelen Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, 8. Yargı Paketi'nde önemli düzenlemelerin gerçekleştirildiğini belirterek "9. Yargı Paketi'mizin hazırlıkları devam ediyor.

Meclis'in takvimi nedeniyle 8'inci pakette yer alamayan birçok husus var. Özellikle Ceza Muhakemesi Kanunu'yla ilgili, cezasızlık algısıyla ilgili bazı yasal düzenleme ihtiyaçları var. Bununla ilgili taslak çalışmalarımızı milletvekillerimizin takdirine sunacağız. Meclis açıldığında, seçim sonrası Meclis'imizin takdirine taslak çalışmalarımızı sunacağız" açıklamasını yaptı.

Yatırımcı güven ister

İş dünyasının, "Piyasa ekonomisinin tam işleyebilmesi için devletin, kişilerin yaşama, mülkiyet ve serbest girişimcilik haklarını garanti etmesi gerekir. Hem demokrasi hem piyasa ekonomisi, temel hak ve özgürlüklere dayanmaktadır. Rekabete dayalı piyasa ekonomisinde mülkiyet hakkı, ticaret özgürlüğü, sözleşme serbestliği, kanun önünde eşitlik ilkelerinin vazgeçilmez koşuludur" yönündeki görüşü üzerine Bakan Tunç, hukuk ve ekonomi ilişkisinin önemine işaret ederek, yatırımcının öngörülebilirlik istediğini, hukuk devletinin en belirgin özelliğinin hukuki güvenlik ve hukuki verimlilik ilkesi olduğunu ifade etti. Bakan Tunç, yatırımcının da kendini güvende hissedeceği, keyfi uygulamalarla karşılaşmayacağı ortam isteyeceğine, ekonominin dayandığı ana sütunun güven olduğuna dikkat çekti. Tunç, dava sürelerini kısaltan arabuluculuk işlemlerini ise geliştirmeye devam edeceklerinin altını çizdi.

Yeni Anayasa'ya ihtiyaç var

Adalet Bakanı Tunç, Anayasa'da da reform niteliğinde değişiklikler yapıldığını, hak arama hürriyetine ilişkin önemli düzenlemeler getirildiğini belirtti. Anayasa'da yapılan değişikliklerin darbeci, vesayetçi ruhu tam anlamıyla kaldırmadığını dile getiren Tunç, "Bu değişiklikler, yeknesaklığı bozdu. Bu bozukluk devletin kurumları, yargı kurumları arasında görüş farklılıklarına, bazı olaylarda farklı sonuçlara varmalarına neden olabiliyor. O nedenle yeknesaklığın ortadan kaldırılması hem darbeci ve vesayetçi ruhun tamamen terk edilmiş olması ve Anayasa'mızın darbeciler tarafından yazılmış olması bile yeni bir anayasaya ihtiyaç olduğunun açık göstergesidir" ifadelerini kullandı.

Kadına şiddetin cezası artacak

Kadına şiddet konusunda cezaların arttırılmasıyla ilgili çalışmalar yapıldığını dile getiren Tunç, "Hatta geçen yasama döneminin son paketinde cezaları arttırdık. Yani kasten öldürme suçu bir erkeğe karşı işlenmişse müebbet hapis, kadına karşı işlenmişse ağırlaştırılmış müebbet hapis. Kasten yaralama, eziyet, işkence. Bütün suçlarda kadına karşı işlenen suçların cezalarını daha da arttırdık. Israrlı takibi ayrıca yeni bir suç tipi olarak ihdas ettik. Bu konuda Meclisimizin yasama anlamında üzerine düşeni yaptığı kanaatindeyim. Suçu önleme bakımından 'Benim hayatım tehlikede' diyen bir kadın hakkında mahkeme kararına gerek olmadan o tedbir mutlaka hemen gecikmeksizin verilmeli."

Sporda şiddete yeni düzenleme

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, Süper Lig'deki Trabzonspor-Fenerbahçe maçının son düdüğünün ardından yaşanan skandal olaylarla ilgili görüşlerini ve yapılacakları da açıkladı. Bakan Tunç, Trabzon'da maç sonu olaylar için, "Trabzonspor-Fenerbahçe maçındaki olaylarla ilgili sahaya inen ve saldıranlarla ilgili görüntüler inceleniyor. Mevzuatımız gerekli cezaları öngörüyor. Buna rağmen 'Acaba para cezalarında, hapis cezalarında yeniden bir düzenleme ihtiyacı var mı, yok mu?' konusunu

20.03.24

değerlendirdik. Bir taslak çalışmamız oluştu. Seçim sonrası Meclis'imizin takdirine sunacağız" ifadelerini kullandı.

Tok için ABD'den talepte bulunduk...

İstanbul'da ATV tipi araçlara çarparak bir kişinin ölümüne neden olan ve annesi Eylem Tok tarafından yurt dışına kaçırılan 17 yaşındaki T.C. hakkında konuşan Tunç, 7 Mart'ta ABD makamlarından iade talebinde bulunulduğunu, geçici tutuklama evrakının da gönderildiğini belirtti. ABD Adalet Bakanlığının, gönderdiği cevap yazısında bazı belgeler istediğini bildiren Tunç, bu belgeleri tamamladıklarını, süreci takip ettiklerini vurguladı. Tunç, "Umut ediyoruz ki ABD iade konusundaki talebimizi olumlu karşılasın ve buradaki yargılama süreci de devam etsin. Şu anda 1 kişi tutuklu, 2 kişi adli kontrol aldı" dedi.

8'inci pakette neler vardı...

İcra ve İflas Kanunu, Terörle Mücadele Kanunu, Türk Medenî Kanunu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu gibi toplam on beş kanunda değişiklik yapıldı. İtiraz, istinaf ve temyiz başvuru süresi gerekçeli kararın tebliğinden itibaren iki hafta olarak belirlendi. Ceza yargılamasındaki süre tutum dilekçesi ise uygulamadan kaldırıldı.

Bayram tatili 9 güne çıkarıldı

Cumhurbaşkanı Erdoğan kamu çalışanlarının 1,5 gün idari izinli sayılacağını belirterek bayram tatilinin kamu çalışanlarına 9 güne çıkarıldığını açıkladı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ATO Congressium'da şoför esnafı ile iftarda buluştu. Cumhurbaşkanı Erdoğan buradaki konuşmasının son bölümünde bayram tatilinin 9 güne çıkarıldığını açıkladı.

"AFAD tarafından inşası tamamlanan deprem konutu ve köy evinin anahtar teslimini gerçekleştirdik. Teslim ettiğimiz deprem konutu sayısı 76 bini aştı. Ardından yeni metronun açılış törenine iştirak ettik. Akabinde Mamak'ta toplu açılış törenimiz vardı. 62 kalem eser ve projeyi hizmete açtık. Yatırımların ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Siyasete atıldığımız ilk dönemden itibaren sizlerle dertleştik hasbihal ettik. Sizlerle yakın irtibat halinde olduk. Türkiye'nin nabzını tutarken sizlerin fikirlerinden istifade ettik. Sizlerin bu ülkeye yaptığı hizmetlerin yerini hiçbir şey tutamaz. Her gün sadece Ankara'da yüz binlerce hemşerimizin evine sevdiklerine ulaşmasına sizler vesile oluyorsunuz. Siyasi hayatı boyunca sizlerle yol yürümüş kardeşiniz olarak nasıl bir mücadele içinde olduğunuzu biliyorum.

Taksiciyi öldüren hesabını verdi

İzmir'de geçen ay yaşanan hadise taksicilerin nasıl evlerine ekmek götürmeye çalıştığını göstermiştir. Daha sonra şoförlerimizi hedef alan haberler medyaya yansdı. Bazı örnekler üzerinden şoför esnafı kardeşimin ötekileştirildiğini ve nefret

20.03.24

objesi haline getirilmeye çalışıldığını görüyoruz. Bu kabul edilemez bir durumdur. Taksiciyi öldüren hesabını verdi.

Milletin yetki verdiklerinin görevi suçu başkasına yıkmak değil bunlara çözüm üretmektir. Ankara ve İstanbul başta olmak üzere büyükşehirlerimizde artan trafik keşmekeşinden şoför kardeşlerim herkesten çok etkileniyor. Şoför kardeşlerim günün 24 saati çalışıyor.

Yol medeniyettir düsturuyla gece gündüz çalışarak ülkemizi ulaştırmada dünyada parmakla gösterir hale getirdik. Otoyol uzunluğunu 3 bin 726 km'ye, köprü ve viyadük uzunluğunu 774 km'ye, karayolu tünel sayımızı 495 adede çıkararak ulaştırma alanında büyük bir dönüşüme imza attık.

Dolmuş ve minibüs esnafımızın plakalara dair mülkiyet sorununa dair sorunları gidereceğiz. aynı düzenlemede halk otobüsü esnafımızın faaliyetlerine devam edebilme haklarını korumaya alacağız. Bakanlığımız mevzuat hazırlığını yaptı, seçimden sonra parlamentonun takdirine sunuyoruz.

Bayram tatili 9 güne çıkarıldı

Kamu çalışanlarımızın 10 Nisan'da başlayacak bayram tatilinde 1,5 günlük sürede idari izinli sayılacağını kamuoyumuzla paylaşmak istiyorum. Salı günkü yarım günü ve pazartesi bayram tatiline ekleyerek 9 günlük bir vakit verdik. Özel sektörümüzün de böyle bir yaklaşıma sahip olduğunu biliyoruz.

Tarım ve gıdada ihracat pazarları da tehlikede

Ali Ekber YILDIRIM

20 Mart 2024 Çarşamba

Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) verilerine göre, Ocak 2024'te yüzde 2,8 olan Avro Bölgesi yıllık enflasyonu Şubat ayında yüzde 2,6'ya geriledi. Avrupa Birliği yıllık enflasyon oranı ise Şubat ayında, Ocak ayındaki yüzde 3,1 seviyesinden yüzde 2,8'e geriledi. Bir yıl önce bu oranlar, Euro Bölgesi için yüzde 8,5 iken Avrupa Birliği için yüzde 9,9 seviyesindeydi.

Bu bilgiyi, Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, Ticaret Araştırmaları ve Risk Değerlendirme Genel Müdürlüğü yayınladı.

Türkiye'de ise Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, Şubat'ta aylık enflasyon yüzde 4,53 olurken, yıllık yüzde 67,07 oldu.

Şubat ayında sadece 1 aylık gıda enflasyonu yüzde 8,25 olarak gerçekleşti. Yıllık enflasyon ise gıdada yüzde 71,2 oldu. Şubat ayında fiyatı en çok artan 10 üründen 9'u gıda ürünü.

Türkiye'nin sadece Şubat ayında aylık gıda enflasyonu Avrupa Birliği'nin yıllık enflasyonunun 3,5 katı civarında. Biz yıllık enflasyonu yüzde 2,6 olan Avrupa'ya gıda ürünlerini hangi fiyatla, hangi zam oranlarıyla satabiliriz ki?

Avrupa'daki tüketiciye "bizim ülkemizde maliyetler çok yüksek, fiyatlar çok arttı, siz de bu fiyatlara ürün alacaksınız" diyebilir miyiz?

Nitekim dolar bazında, Euro bazında bile son 1 yılda bazı ürünlerimizin fiyatı yüzde 100 arttığı için Avrupa'daki ihracat pazarları tehlikeye girdi. Türkiye ihracat pazarlarını kaybedebilir.

"Üret, satma, stokla, elinde tut"

Görüştüğüm ihracatçılar, Türkiye’de artan gıda fiyatları nedeniyle ihracat pazarlarındaki yaşadıkları sorunları ve tehlikeyi şöyle özetliyor:

“Türkiye ekonomisinin özellikle emlak, gayrimenkul, araba ve diğer tüketim mallarında yaşadığı hızlı fiyat artışları, tarımsal ürünlere biraz geç yansıdı. Özellikle de üretici tarafında 1 - 2 sene önceye kadar çok şahit olmadığımız olaylar gözlemleniyor.

Finansal gücü yerinde olan büyük üreticilerden bazıları ile tarım ürünlerini çiftçiden, üreticiden sezon ya da sezon sonunda satın alan tüccar / sanayiciler bu ürünleri satmak yerine "üret - satma", "üret - elinde tut" , "üret - stokla" şeklinde bir koruma yöntemine girdiler.

Burada amaç; enflasyonun ve doların hızlıca yükseleceği, ekonominin daha sıkıntılı günlere gideceği beklentisi ile sezonda üretilen ve depolanabilir tüm ürünleri (kuru meyve, bakliyat, yağ vb.) gelecekte daha yüksek fiyattan satacağı beklentisi ile bugünden satmadan depolamak ya da satışını yavaşlatmak (sadece peşin ödeme kabul etmek) suretiyle ürünlerin satışından imtina etmektir.

Çiftçi bu işin sorumlusu değil, mağduru

Tarım ürünlerinin "lisanslı depoculuk" vb. finansal yöntemler ile bir yatırım aracı haline getirilmesi de bunda ne yazık ki etkili olmaktadır. Ancak burada suçlanacak bir üretici, çiftçi kesimi yok. Sezon öncesi ve sezon boyunca ciddi maliyet artışları ile zor şartlarda üretim yapan, bunu da sezon sonunda nakde çevirmek isteyen, ancak zararına mal satmaya zorlanan hiç bir üretici bu tarımsal, ekonomik sorunun bir nedeni değildir, aksine mağdurdur.

Alternatif ürünler ve ülkeler öne çıkıyor

Türkiye’de zeytinyağı, kuru incir, kuru kayısı, kuru üzüm, antepfıstığı, fındık vb. ürünlerin dolar kurunun son yıllardaki artışına bağlı olarak ciddi oranda pahalı kalması nedeni ile komşu ülkelerde üretilen benzer ürünlere talepler olmaya başladı.

Dünya piyasalarında neredeyse tek olduğumuz kuru meyveler, fındıkta artık az da olsa rakiplerimiz var. Kayısı, üzüm ve incirde Tacikistan, Özbekistan, İran, Afganistan menşeli ürünler dünya piyasasında artık daha çok var. Zeytinyağında Suriye, Tunus, Fas, Cezayir dökme ve perakende ürünlerde pazar payını arttırıyor. Amerika Birleşik Devletleri ve İran menşeli fıstıklar, dünyanın çoğunu besliyor. Çok yakın zamanda da (şimdilerde çok görülmeyen) Rus menşeli ve perakende ambalajda makarna ve ayçiçeği yağı da dünyadaki önemli süpermarketlerde yerlerini alacak.

AB’ye ihracatta kalıntı sorunu büyüyor

Tarımsal ürünlerimizin özellikle Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracatında zirai ilaç kalıntısı sorunu ne yazık ki her gün haberlerde yer alıyor. Burada temel sorun tarım ilacı denetiminin sadece ihracata giden partilerde, ihracattan hemen önce (o da talep edilirse) yapılması. Yani iç piyasadaki ürünlerin denetimi çok olmuyor. Ancak tarla ve bahçelerdeki ekim ve dikimler iç piyasa, dış piyasa diye ayrılmadığı için, bulaşmanın da etkili ise bir bahçede kullanılan ilaç yan bahçelere de etki ediyor. Burada konu ihracat olunca top Ticaret Bakanlığı'nda gibi görünse de esasında tarımsal ürün ihracatının Ticaret ve Tarım bakanlıklarının ortaklaşa kuracağı bir platform tarafından denetlenmesi gerekmektedir. Denetimin tarlada olması gerekiyor, limanın hemen girişinde değil. Çünkü teamüller gereği döviz kazandırıcı faaliyet olmasından dolayı ihracatı zorlaştıramazsınız.”

Fiyatlar döviz bazında yüzde 100 arttı

İhracatçıların özellikle üzerinde durduğu konulardan birisi, iç pazarda artan fiyatlar bir şekilde enflasyonla, ülkenin ekonomik durumu ile anlatılıyor ancak ihracat pazarlarında döviz bazında yüzde 100'ün üzerindeki fiyat artışını anlatmak kolay değil. Çünkü biz yüksek enflasyon oranlarına alıştık, onlar yüzde 2-3 enflasyona alıştıkları için yüzde 100'ü bulan artışı anlamıyorlar.

Bazı ürünlerin üretiminde, ihracatında özellikle kuru incir, kuru kayısı, kuru üzüm gibi ürünlerde Türkiye'nin belirgin bir üstünlüğü var. Ancak bu ürünlerde üretim azalınca ve iklime bağlı sorunlar yaşanınca üretici veya üreticiden ürünü alan tüccar elindeki ürünü satmıyor, bekletiyor. Fiyat artacak diye bekletenler de bugüne kadar karlı çıktı.

Örneğin, 2023 yılında yaşanan hava şartlarına bağlı olarak üzüm üretimi ciddi oranda azaldı. Normalde 1,5 dolar olan kuru üzümün ihraç fiyatı 3 doları geçti. Son 1 haftada kuru üzüm fiyatı yüzde 20 arttı. Avrupa'da yıllık enflasyon yüzde 2,6 olunca bunu nasıl anlatacaksınız? Kaldı ki üzümde başka üretici ülkeler de var. İran, Amerika, Güney Afrika, Şili ve diğer ülkeler alternatif olarak pazara girebiliyor.

Geçen yıl kilosu 4 dolar civarında olan kuru incir bu yıl 9 dolar seviyesinde. Fındık fiyatı 5 dolardan 11 dolara kadar çıktı. Kuru kayısı 4 dolardan 8 doların üzerine çıktı. Son 1 yılda dolar bazında yüzde 100 artışı alıcılara anlatmak kolay olmuyor.

Türkiye ihracattan daha çok para kazanabilir mi?

Elbette daha çok kazanabilir. Ancak ürünü ham olarak ihraç etmek yerine katma değerli ihraç etmek gerekiyor. Bunun için de dünyada marka olmak şart. Basit bir örnek verelim; Türkiye, bu yıl makarnalık buğday ihracatı yapıyor. En büyük alıcısı da İtalya. İtalya Türkiye'den bu sezon 451 bin ton makarnalık buğday aldı. İtalyanlar Türkiye'den buğday alıp makarna imalatında kullanıyor ve makarnanın tonunu 1500 dolara satıyor. Aynı buğdayı biz makarna yaptığımızda tonunu 600- 700 dolara satıyoruz. İtalya dünya makarna ihracatında ilk sırada, Türkiye ikinci. İtalya ağırlıklı olarak Amerika ve Avrupa başta olmak üzere zengin, gelişmiş ve alim gücü yüksek

ülkelere makarna satıyor. Türkiye ise Irak, Suriye, Afrika ülkeleri, Venezuela gibi geliri düşük ülkelere satıyor. Bu örnekten de anlaşılacağı üzere sadece üretmek yetmiyor, tarımda, gıdada marka olmak gerekiyor.

Kendi ürettiğini tüketemeyen Türkiye

İhracat pazarlarını konuşurken iç piyasayı, kendi tüketicimizi de unutmamak gerekiyor. Dünya üretiminde ve ihracatında ilk sırada olduğumuz fındık, kuru üzüm, kuru kayısı, kuru incir gibi ürünleri birçok tüketici yüksek fiyatı nedeniyle alamıyor. Dolayısıyla kendi ürettiğini alamayan bir Türkiye var.

İç pazardaki fiyatlar ihraç fiyatının iki üç katı daha yüksek. İzmir'de yaygın mağazaları olan bir kuru yemiş mağazasında iç fındığın kilosu 700-750 lira, incirin kilosu 884 lira, kuru üzüm 270 lira, kuru kayısı 712 lira. Bundan daha düşük fiyata alabileceğiniz yerler de var, daha yüksek fiyattan satanlar da. Ama tüketici alamıyor.

Özetle, tarımda, gıdada nereye el atsanız elinizde kalıyor. Üretici yüksek maliyetlerden, hava şartlarından kaynaklanan sorunlar nedeniyle para kazanamadığından şikâyet ediyor. Tüketici, fiyatlar çok yüksek olduğu için ürünü alamadığından yakınıyor. İhracatçı, ihracat pazarlarında rekabet edemediği için endişe içinde. Siyasetçi günü kurtarmanın peşinde. Olan ülkeye oluyor.

Döviz (normal koşullarda) seçimden sonra geçen yılki oranda artmaz!

Alaattin AKTAŞEKO ANALİZ

20 Mart 2024 Çarşamba

Yabancıların getireceği dövize muhtaç, pamuk ipliğine bağlı bir ekonomi ve adeta genlerimize işlemiş bir dövizsiz kalma korkusu...

Siyasetçinin iki dudağı arasından çıkacak söze bağlı bir karar alma mekanizması ve ekonominin gereklerine göre hareket edememe sorunu...

Yabancı yatırımcı çıktığı an başlayan panik, bu yetmezmiş gibi Türk parasında kalanların sürekli cezalandırıldığı bir düşük faiz saplantısı ve bunun sonucu zaman zaman iyice depreşen dövize yönelme...

Döviz hücüm edilmesi sonucu kurun yükselmesi, kurun yükselmesiyle dövize yönelmenin hızlanması; tam bir kısır döngü...

Ve siyasetlerin ters teptiği kaç kez görüldüğü halde ısrarla dile getirdikleri “**Dövizle oynayanın eli yanar**” türü söylemler...

Şu günlerde yaşadığımız işte budur!

Hele hele hafızalarda hala geçen yıl seçimden sonra yaşanan o kur tırmanışı taptaze duruyorken...

Şimdi yine seçime gidiyoruz ve büyük bir kesim 31 Mart'tan sonra geçen yılki benzer bir tırmanış olabileceğinin kaygısını yaşıyor.

Geçen yılın tekrarı normalde yaşanmaz

Türkiye’de eğer döviz kuru ekonomik koşulların gerektirdiği şekilde oluşsaydı seçimden sonrası ya da herhangi bir zaman için kur konusunda çok daha somut şeyler söylenebilirdi. Ama ne yazık ki bizde kurun düzeyini ekonomik gerçekler değil, siyasetçinin tercihleri tayin ediyor. Bu gerçeği hiç akıldan çıkarmadan “**ekonomik tabanlı**” olarak önümüzdeki dönemde ne yaşanabileceğine bakalım.

20.03.24

Döviz, normal koşullarda seçimden sonra geçen yılki gibi hızlı bir tırmanış göstermez. Böyle bir tırmanışın koşulları yok çünkü.

Bu yıl da 2023 seçimleri sonrasında gibi bir gidişat yaşanması için, bugünkü koşulların geçen yılına benzemesi gerekirdi.

Oysa çok büyük farklar var.

Faiz ve enflasyon

Geçen yıl seçime gidilirken politika faizi yüzde 8.5 düzeyindeydi.

Üç aya kadar vadeli mevduatın yıllık bileşik faizi mayıs ayı ortalamasında yüzde 31 dolayındaydı.

Açıklanmış son enflasyon Nisan 2023'teki durumu gösteriyordu ve yüzde 44'tü. Her ne kadar gerçek kıyaslama için geride kalan enflasyona değil gelecektekine bakmak gerekiyorsa da yapılan bu olduğu için yüzde 44'ü de belirtmek istedim.

Bu yıl ise politika faizi yüzde 45 düzeyinde. Faiz Para Politikası Kurulu'nun belki yarınki toplantısında artırılabilecek, belki nisan toplantısında. Geçen yılki faiz takıntısı en azından şimdilik yok.

Üç aya kadar vadeli mevduatın yıllık bileşik faizi mart ayı ortalamasında 53'ün üstünde seyrediyor.

Açıklanan son yıllık enflasyon oranı yüzde 67 ve bu oran mevduat faizinden yine yüksek ama gelecek bir yıldaki oranın daha önemli olduğunu bir kez daha belirtmek gerek. Ne var ki enflasyon hedefleri hep ıskalandığı için vatandaş gelecek bir yıl için öngörülen oranlara haklı olarak itibar etmiyor.

Dövizdeki artışı kıyaslarsak...

Bu köşede yaklaşık bir ay önce kullandığım bir tablo ve iki grafiğe küçük değişikliklerle yeniden yer vermek istiyorum.

Tabloda aylık ortalama döviz kurları yer alıyor. 2023 seçimlerinden önceki aylarda kur öylesine baskılanmıştı ki, seçim öncesindeki sekiz aydaki toplam artış yalnızca yüzde 7.68 olmuştu.

Bu yıla geliyoruz... Mart ayının ortalama kuru bugüne kadar 31.77 oldu, ayın tümündeki ortalama da muhtemelen 32 lira dolayında oluşur. 32 liralık kura göre son sekiz aydaki artış yüzde 21.22'yi bulacak.

Geçen yıl seçim öncesindeki artış sekiz ayda yüzde 7.68, bu yıl yine sekiz aydaki artış yüzde 21.22.

20.03.24

Bir kere seçim öncesindeki kur artışında geçen yılın çok çok ötesine geçilmiş, neredeyse 1'e 3 gibi bir artış gerçekleşmiş. Dolayısıyla seçim sonrasına hızlı bir artış gerektirecek tortu bırakılmış değil.

Kur artışında tabii ki o dönemin enflasyonuna da bakmak gerekir ve geçen yılki seçim öncesinin sekiz ayındaki artış yüzde 24, bu dönemde ise (mart ayını yüzde 4 olarak varsayarsak) artış çok daha yüksek, yüzde 45-46 dolayında. Ama son sekiz ayın enflasyonunda 2023 seçiminden sonraki iki ayda, haziran ve temmuzda yaşanan hızlı kur artışı büyük etken.

Zaten tüm hesapların bozulmasına yol açan da geçen yılki seçim öncesinde baskılanan ve bundan dolayı seçimi izleyen iki ayda ortaya çıkan yüzde 34'lük kur artışı.

Beklenti doğuran da bu

“Kur şimdi baskı altında tutuluyor, seçimden sonra artacak” algısının pekişmesine yol açan da geçen yılki bu rekor oran. Tamam, kur bu yıl da baskı altında, bu baskılama eğilimi son birkaç haftada çok daha fazla arttı ama kur yine de geçen seçim öncesine göre çok daha hızlı artıyor.

İşte seçim öncesinin oranları ortada...

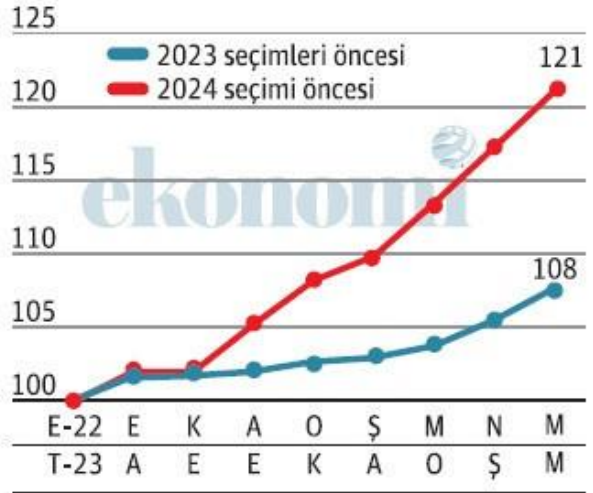
Dolayısıyla 31 Mart'tan sonra normal koşullarda, altını çize çize bir kez daha belirtelim, normal koşullarda, geçen yılki gibi bir artış beklenmez.

Ama seçimin ardından siyasetten **“Bu politika işe yaramadı, faizi artırdık yine olmadı, biz eskiye dönelim”** gibi bir karar gelirse, o durumda şimdiye kadar söylediğim her şeyi unutun!

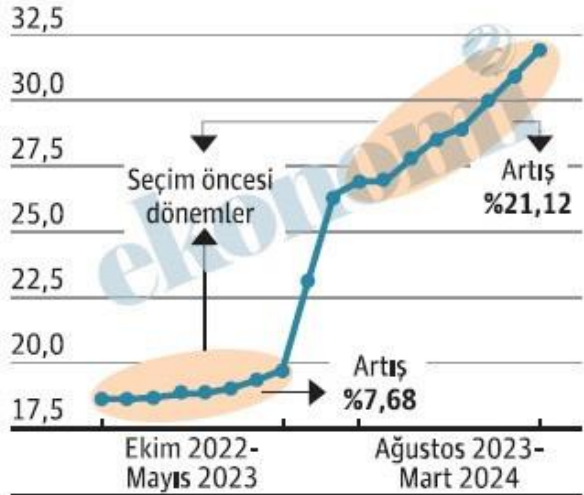
Dolar seçim öncesinde nasıl seyrediyor?

	Dolar	Dolar endeksi	
Eylül 22	18,28	100,00	
Ekim	18,56	101,56	
Kasım	18,59	101,70	
Aralık	18,64	101,95	
Ocak 23	18,76	102,61	
Şubat	18,82	102,97	
Mart	18,97	103,77	
Nisan	19,30	105,59	
Mayıs	19,68	107,68	
Haziran	23,06	126,17	
Temmuz	26,42	144,54	100,00
Ağustos	26,95		102,01
Eylül	26,94		101,97
Ekim	27,80		105,21
Kasım	28,59		108,20
Aralık	29,02		109,85
Ocak 24	30,00		113,55
Şubat	30,70		116,20
Mart (T)	32,00		121,12

Doların iki seçim öncesindeki endeksi (Eylül 22 ve Temmuz 23=100)

Dolarda seçim öncesindeki artışlar

Seçim öncesi hükümet İzmir için kesenin ağzını açtı

Naki BAKIR

20 Mart 2024 Çarşamba

Yılın ilk iki ayında illere yapılan bütçe harcamalarında geçen yıla göre en yüksek artış yüzde 186,4'le depremzede illerden Gaziantep'te gerçekleşirken, AK Parti'nin Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nı kazanmaya büyük önem verdiği İzmir yüzde 168,2 artışla onu izledi.

Türkiye mart ayında yeni bir yerel seçime hazırlanırken, yılın ilk iki ayında merkezi yönetim bütçesinden illere yapılan harcamalarda, depremzede iller dışarıda tutulursa geçen yıla göre en büyük artışın, iktidar partisinin tüm ağırlığıyla büyükşehir belediye başkanlığını kazanmaya yoğunlaştığı İzmir'de gerçekleştiği dikkati çekti.

Vergi gelirlerinden yerel yönetimlere aktarılan paylar (Milyon TL)			
	2023	2024	Artış (%)
İller Bankası Toplamı %6,5	30.182,0	61.890,3	105,1
-Büyükşehir Dışındaki Belediyeler	6.965,1	14.282,4	105,1
-İl Özel İdareleri	2.321,7	4.760,8	105,1
-Büyükşehir İlçe Belediyelerine	20.895,3	42.847,2	105,1
Büyükşehir Bel. Toplamı (%6)	25.418,7	51.112,4	101,1
TOPLAM	55.600,7	113.002,7	103,2

Hazine ve Maliye Bakanlığının açıkladığı ocak-şubat dönemi merkezi yönetim bütçe verilerine geçen yıla göre yüzde 105,1 artışla 1 trilyon 457,9 milyar lira olan toplam bütçe harcamalarının yüzde 58'le yarıdan fazlasını, büyük bölümü faiz ödemesi

20.03.24

olmak üzere “merkez”den yapılan oluşturdu. Söz konusu harcamalar geçen yıla göre yüzde 95,2’lik bir artışla 847 milyar lira olarak gerçekleşti.

İzmir’de yüzde 168’lik artış

Bütçe harcamalarında artış (Ocak-Şubat; Milyon TL)			
	2023	2024	Değ., %
MERKEZ	433.822,9	846.971,4	95,2
İLLER			
Gaziantep	4.630,9	13.262,4	186,4
İzmir	12.657,8	33.951,7	168,2
Kahramanmaraş	3.104,6	8.026,3	158,5
Osmaniye	1.591,4	4.098,1	157,5
Kilis	725,1	1.830,7	152,5
Şanlıurfa	4.961,1	12.386,6	149,7
Malatya	2.732,8	6.790,2	148,5
Aydın	3.012,7	7.374,2	144,8
Karabük	933,1	2.276,8	144,0
Konya	6.913,4	16.844,9	143,7
10 İL	41.263,0	106.841,8	158,9
DİĞER 71 İL	235.622,7	504.059,8	113,9
TOPLAM	710.708,6	1.457.873,0	105,1

İller bazında yapılan harcamalardan da en büyük payı nüfusu ile orantılı olarak üç büyük il alırken, geçen yılın aynı dönemine göre en fazla harcama artışının depremzede iller arasında yer alan Gaziantep’te olduğu görüldü.

Nüfus ve idari olarak büyüklüğü dolayısıyla zaten en çok bütçe harcaması alan iller arasında yer alan Gaziantep’e bu yıl ilk iki ayda yapılan bütçe harcamaları, geçen yıl şubat ayında yaşanan depremle ilgili faaliyet ve giderlerin de etkisiyle yüzde 186,4 oranında artış gösterdi.

İki aylık bütçe harcamasında Gaziantep’ten sonra geçen yıla göre en yüksek artışın ise yüzde 168,2 oranı ile Türkiye’nin üçüncü büyük ili ve uzun yıllardır CHP’nin kalesi konumundaki İzmir’de gerçekleşti. Bu ile geçen yılın ilk iki ayında yapılan her 100 liralık yatırıma karşılık bu yıl aynı dönemde 368 lira harcandı.

Depremzede illerde rekor artış

Ocak-Şubat bütçe harcaması (Milyon TL)				
	2023	2024	Pay, %	Merkez Hariç Pay (%)
MERKEZ	433.822,9	846.971,4	58,1	
Ankara	45.683,4	78.964,0	5,4	12,9
İstanbul	30.905,3	67.334,8	4,6	11,0
İzmir	12.657,8	33.951,7	2,3	5,6
Konya	6.913,4	16.844,9	1,2	2,8
Bursa	6.872,3	15.663,6	1,1	2,6
Diyarbakır	6.491,7	15.302,8	1,0	2,5
Adana	6.474,8	15.140,1	1,0	2,5
Antalya	6.386,1	14.003,0	1,0	2,3
Gaziantep	4.630,9	13.262,4	0,9	2,2
Ş. Urfa	4.961,1	12.386,6	0,8	2,0
10 İL	131.976,8	282.853,7	19,4	46,3
71 İL	144.908,9	328.047,8	22,5	53,7
TOPLAM İLLER	276.885,7	610.901,5	41,9	100,0
TÜRKİYE	710.708,6	1.457.873,0	100,0	

2002'den bu yana Türk siyasetini domine eden, genel ve yerel seçimlerde kesintisiz şekilde birinci parti olarak zaferle çıkan, ancak İzmir'de girdiği dört yerel seçimden de yenilgi alan AK Parti için İzmir'de bu seçimlerin kazanılması, sembolik bir anlam taşıyor.

AK Parti, "ülkenin en muhalif ili" olarak algılanan İzmir'de, 2024 yerel seçimlerinde daha önce hiç olmadığı kadar iddialı ve öncakilere göre çok daha rekabetçi bir seçim çalışması yürütüyor.

İki aylık bütçe harcamalarında, Gaziantep gibi diğer bazı depremzede illerde de rekor artışlar yaşandı. Harcamalar geçen yılın aynı dönemine göre Kahramanmaraş'ta yüzde 158,5, Osmaniye'de yüzde 157,5, Kilis'te yüzde 152,5, Şanlıurfa'da yüzde 149,7, Malatya'da yüzde 148,5 artış kaydetti.

Öte yandan İzmir gibi belediye başkanlığının CHP'de olduğu Aydın iline yönelik harcamalarda yüzde 144,8'lik ve belediyenin MHP'de olduğu bu partinin aynı adayla seçime girdiği Karabük'te de yüzde 144'lük artışlar dikkati çekti. Türk siyasi tarihinde muhafazakâr partilerin ve AK Partinin kalesi olarak bilinen Konya iline yönelik harcamalar da geçen yıla göre yüzde 143,7 oranında artış gösterdi.

Bu on ile yapılan toplam bütçe harcaması yüzde 158,9 arttı, anılan dönemde diğer 71 ile yapılan toplam harcamadaki artış ise yüzde 113,9'da kaldı. Bütçe

harcamalarındaki artışlara göre, diğer depremzede illerden Diyarbakır yüzde 135,7 oranı ile 18'inci, Hatay yüzde 134,9 artışla 19'uncu, Adana yüzde 133,8 oranı ile 26'nı, Adıyaman yüzde 128 artışla 43'üncü, Elâzığ da yüzde 118,4 artışla 68'inci sırada yer aldı.

En çok harcama Ankara'ya

Ocak-şubat döneminde yönetsel giderlerin de etkisiyle en fazla bütçe harcamasını yaklaşık 79 milyar lira ile Başkent Ankara aldı. Ancak Ankara, bütçeden aldığı harcama tutarı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 72,9'la en az artan il oldu.

Vergi gelirlerinden 113 milyar

Harcama tutarında Ankara'yı 67,3 milyar lira ile Türkiye'nin en büyük ili olan İstanbul izledi. Harcama tutarında ikinci olan İstanbul, geçen yıla göre artışta ise yüzde 117,9 oranı ile 69'uncu sırada yer aldı. İzmir de yaklaşık 34 milyar lira ile üçüncü sırada yer aldı.

Konya, Bursa, Diyarbakır, Adana, Antalya, Gaziantep ve Şanlıurfa iki ayda en çok bütçe harcaması yapılan ilk on il arasında yer aldı. Merkezden yapılanlar hariç bütçe harcamalarından Ankara yüzde 12,9, İstanbul yüzde 11, İzmir yüzde 5,6 olmak üzere ilk on il toplamda yüzde 46,3 pay alırken, diğer 71 ilin toplam payı yüzde 53,7 oldu.

Bu arada ocak-şubat döneminde genel bütçe vergi gelirlerinden, yasada öngörülen oranlara göre yerel yönetimlere aktarılan paylar, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 103,2 artışla 113 milyar liraya ulaştı. Bunun 51,1 milyarı büyükşehir belediyelerine aktarıldı. İller Bankası aracılığıyla yerel yönetimlere aktarılan tutar da 42,9 milyarı büyükşehir ilçe belediyelerine, 14,3 milyarı büyükşehir dışındaki belediyelere ve 2,3 milyarı da il özel idarelerine olmak üzere toplam 61,9 milyar lira olarak gerçekleşti. Geçen yılın ilk iki ayında yerel yönetimlerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı pay 55,6 milyar lira olarak gerçekleşmişti.

Bolluk yılı mı yokluk yılı mı?

Mine ATAMAN

20 Mart 2024 Çarşamba

Gıda dünyanın bir numaralı seri katili, Nijerya gümrüğünde pirinç çuvalları yağmalandı, karmaşada 7 kişi öldü. Uluslararası Tahıl Konseyi küresel tahıl rekoltesini 28 ton artırarak 2,332 milyon ton olarak güncelledi. Küresel tahıl fiyatları arapsaçı.

ABD’de borsalarında kısmen düşse de Paris’te yükseldi. Türkiye şubat ayı kuraklık haritası koyu kahverengi, katran karası. Mart da benzer. Güney Doğu Anadolu, Akdeniz’de bazı iller yağmur olsa da gübre için beklenen nem yok. Mart kapıdan baktırır kazma kürek yaktırırsa meyve çiçeklerinde hazin son.

Buğday nisan yağmurlarına endeksli. Bolluk yılı Allah’tan gelecek “rahmete” duacı, her an yokluk yılı olabilir. ABD’de bölgesinde sürdürülebilir tedarikçi olma özelliğini kaybetmek üzere. Teksas’taki kuraklık kaynaklı yangınlar yüzünden binlerce sığır yandı, otlaklar hasar gördü. Hükümet çiftçilere otlatma için koruma rezerv programı kapsamında yeni yerler gösterdi.

Arjantin mısırının “mısır bodur hastalığı” ile başı dertte. Güney Amerika’daki kuraklık, Meksika’nın ABD’den daha fazla mısır ithal etmesinin önünü açıyor. Meksika’nın yüzde 60’ı olağanüstü kuraklık yaşıyor, kentlerde su kesintisi başladı. Arjantin hala kuraklık endişesi altında, Japonya, Kore, Tayvan’da ABD’den tarım ürünü alma derdinde. AB Rus tarım ürünlerine kısıtlama getirdi.

Büyükbaş hayvancılık üzerindeki kuraklık ve emisyon baskısı nedeniyle Kanada sürdürülebilir, uygun fiyatlı kültür eti projesi “sığır eti pirincini” geliştirdi. IKAR Rus tahıl rekoltesini 93 milyon tonu buğday olmak üzere toplam 147 milyon ton olarak güncelledi. İhracat 50 milyon tona düşebilir. Buğdaylar işleniyor un olarak satılıyor. Ukrayna Tahıl Birliği buğday rekoltesini yüzde 18 düşüşle 43,7 milyon ton olarak güncelledi.

Stretegie Grains, AB buğday tahmini geçen yıla göre yüzde 3,3 düşüşle 121,6 milyon ton. Yağmurlar nedeniyle Fransa ve Almanya'da bahar ekimleri gecikiyor. Hindistan ve Avustralya'daki buğday mahsulleri nem stresiyle karşı karşıya.

Endonezya ve Malezya'da palmiye yağı üretiminin düşmesi öngörülüyor. Asya pirinci El Nino'dan olumsuz etkilenecek. Çin Brezilya mısırına yönelirken, Avustralya'dan alacağı 1 milyon ton buğdayı iptal etti. Diğer taraftan 2025 ekipman yenileme yoluyla yüzde 5'lik bir büyüme açıkladı. Hedef Çin ihracatında deflasyonist baskılara neden oluyor.

OPEC'in yılın ikinci yarısında üretim kesintisi ihtimaline karşın, Uluslararası Enerji Ajansı IEA'ya göre küresel petrol arz açığı olacak. ABD, Brezilya, Guyana arzı artırsa da Süveyş kanalı ve diğer kanallardaki kuraklık nedeniyle daha uzun rotalar kullanan gemilerin yakıt ihtiyacı artacak. İklim şoklarıyla sarsılan kakaoda, fiyatlar artıyor. Batı Afrika'daki olumsuz hava koşulları, hastalıklar nedeniyle New York borsasında 1979 fiyatlarına ulaşıldı, 4 bin doları gördü.

Fildişi ekim ayında yüzde 34 daha az 870 bin ton kakao ihraç etti, orta mahsul satışlarını durdurdu. ABD limanlarında kakao stoğu 4.139,765 ton ile son yılların en yükseği. Gana'da üretim azalıyor, Ağustosta bazı çiftlikler ürün veremeyebilir. 44 bin ton kakao ihracatı ertelendi. Gübre azlığı, kara bakla hastalığı, verimi azaltıyor. Fiyat baskısına rağmen talep artıyor. Kakao gelirleri düşünce Fildişi ve Gana kauçuk, yer fıstığı, tatlı patates gibi katma değerli ürünler üretmeye başladı.

Starbucks kuraklığa duyarlı yeni bir Arabica tohumu geliştirerek kahvenin geleceğini garantiye aldı. Kahve devi tüm dünyada 400 bin çiftçiden alım yaparken, yıllık yaklaşık 3 milyon iklim dirençli tohum dağıtıyor, alternatifi mantarlı kahve. İklim değişikliği, deprem; kurumların sosyal sorumluluk faaliyetlerini bu alanlara yönlendirmelerini sağladı.

Deprem sonrası gerek Türkiye gerekse yurt dışı kaynaklı fonlardan faydalanan irili ufaklı yüzlerce STK/ özel şirket deprem bölgesini kendilerine "sosyal deney alanı" yaptı. "Sağ elin verdiğini sol el bilmeyecek" diyen bir dinimiz olmasına rağmen verenler/verilenler marketinge amade, selfi yıldızı. Yerel üreticilere göre; "tek günlük etkinliklerle yara sarmaya gidenler yaraları kanatıp, merhem olamadan dönüyor."

Ezcümle; kusursuz yaşam idealinin peşine düştüğümüz vakitlerden beri kusurlu olma hakkımızı kaybettik. Hollywood Showları, iyilik fotoğrafları kusursuz mükemmellikte. Mükemmelliğe ayarlanmış beğeni butonlarımız ikiyüzlü. İlkel bir kaosdan evrimleşen yaşam şimdilerde kusurlu insanlık hallerinin ellerinde kırık dökük.

Abdulkadir Selvi

Bir CHP'li satıştan komisyon istemiş

CHP İstanbul İl Başkanlığı'na alınan binayla ilgili soruşturma derinleştikçe, ilginç bir ilişki ağı ortaya çıkıyor.

İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun merkezinde yer aldığı, "kafa koparan" gibi, "yüzde 7'ci" gibi unvanlarla anılan yakın ekibinden oluşan ve İstanbul'un rantı üzerine kurulu bir düzenden söz ediyorum. Bakalım böyle kaç çanta para taşındı, kaç balya para sayıldı, kaç tane paradan kuleler yapıldı?

ÇANTACILAR KURULTAYDA

İlişki ağı, CHP'ye İstanbul'da il binası alınıp alınmaması olayını aşmış durumda. İmamoğlu ve ekibi İstanbul'da bir rant düzeni kurmuşlar. Bu rant düzeniyle CHP'de kongre kazandılar. CHP Kurultayı'nda gece yarısı döviz büfelerinin açıldığı söylendi.

Kurultayda İmamoğlu ekibiyle birlikte hareket eden CHP Muş eski Gençlik Kolları Başkanı Erkan Çakır, İstanbul İl Başkanı Özgür Çelik ile Ankara'da bir otelde görüşmeye giren Bursa İl Başkanı Nihat Yeşiltaş'ın ismini vererek, "İl Başkanı içeri girdiğinde morali bozuktu, çıkarken yüzü gülüyordu. Gözlerinde dolar işareti gördüm. Eli boş girdi, çantayla çıktı" dedi.

EKİBİN LİDERİ İMAMOĞLU

Şimdi bu rant düzeniyle İstanbul'da seçimi almaya çalışıyorlar. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin imkânlarının 9 bakanlığa bedel olduğu ifade ediliyor. Ama İstanbul'daki rant düzeni dokuz ülkeye bedel. Bu rant düzeninin merkezinde Ekrem İmamoğlu var. Bu yapının liderliğini İmamoğlu yapıyor. Zaten satış işlemlerini takip eden Avukatı Gökhan Taşkapan, "Alım işini Ekrem Bey'in talimatıyla Fatih Keleş yürüttü" diyor.

20.03.24

Ekrem İmamoğlu, Fatih Keleş, Tuncay Yılmaz ve Ertan Yıldız dörtlü bir ekip. Özgür Karabat, Turan Taşkın Özer ve İl Başkanı Özgür Çelik'le birlikte İmamoğlu'nun operasyon ekibini oluşturuyorlar.

ERTAN YILDIZ

Bu arada İmamoğlu'nun danışmanlarından Ertan Yıldız görüntülerde yer almıyor. Ama HTS kayıtlarına takıldığı için ifadesine başvurulacağı söyleniyor. Savcı doğru iz üzerinde gidiyor .

KİRLİ PARA-KİRLİ SİYASET

Ekrem İmamoğlu siyasete kirli parayı soktu. Kirli para ile kirli siyaset düzenini kurdu. Bu parayla önce CHP İstanbul il binasını satın aldılar. Sonra CHP Kurultayı'nda delegeleri satın aldılar. Eğer seçimi kazanırsa kirli parasıyla ülkeye cumhurbaşkanı olmaya çalışacak.

15 MİLYONU ELDEN ALDIM

Soruşturma ilerledikçe yeni bilgilere de ulaşıyoruz. Binayı satan Ali Rıza Braka ifadesinde satış için 41 milyona anlaştıklarını, 24 milyon 360 bin lirayı resmi yoldan, 15 milyonu ise Türk parası olarak elden aldığını söyledi. "Sürekli olarak birileri çantalarla dışarıdan para getiriyordu. O gün elden 15 milyon 510 bin TL aldım" diyor.

KILIÇDAROĞLU KABUL ETMEZDİ

Binanın satın alınmasıyla ilgili olarak CHP MYK'da yapılan görüşmelerde elden para verildiğinden söz edilmemiş. Partinin resmi hesabından ödenen miktar bildirilmiş. "Eğer elden para verildiği bilgisi olsaydı, Kılıçdaroğlu kabul etmezdi. Elden para alınmaması konusu Kemal Bey'in kırmızı çizgisiydi" diyorlar. Kılıçdaroğlu hesap uzmanı. Bir partinin 15 milyon lira elden ödeme yapamayacağını iyi bilir.

ERBAKAN ÖRNEĞİ

Çünkü Türk siyasetinin önünde kayıp trilyon davası nedeniyle Erbakan örneği duruyor. Erbakan iki kangal sucuk ve 1 teneke peynirden dolayı 2 yıl 4 ay hapis cezası aldı. Erbakan ve parti yöneticilerinin mallarına haciz konuldu. 896 bin TL için Hazine'ye 14.5 trilyon lira ödendi. Kayıp trilyon, para kulelerinin yanında bahşiş kalırdı.

BİNAYA EL KOYULUR MU

Para kuleleri olayında CHP'yi bir tehlike bekliyor. Konuştuğum hukukçular, Siyasi Partiler Kanunu'nun 76'ncı maddesine atıf yapıyorlar. 76'ncı maddede, "Bu kanun hükümlerine aykırı olarak bağış kabul ettiği, mal veya gelir edindiği Anayasa Mahkemesi'nce tespit edilen siyasi partilerin, bu yolla elde ettikleri gelirlerin

20.03.24

tamamının, kanunda belirtilen miktarlardan fazla gelirleri ile taşınmaz malların kanuni miktarı geçen kısmının karşılığının Hazine'ye irat kaydedilmesine, taşınmaz malların ise Hazine adına tapuya tesciline karar verilir" deniliyor.

Yargılama sonucunda binanın Hazine'ye devredilmesi kararı çıkar mı? Ya da 15 milyon TL'lik bağış CHP'nin Hazine yardımından kesilir mi? Orasına yargı karar verecek.

BİR DE 2 MİLYON FARK ÇIKTI

Binayı satan Ali Rıza Braka'nın avukatı Gökhan Taşkapan ise savcılıktaki beyanında, fiyat olarak CHP'ye 43 milyon lira bildirildiğini ancak 41 milyon liraya anlaşmalarını söylüyor. Peki aradaki 2 milyon fark ne oldu?

Ekrem İmamoğlu'nun İstanbul'da kurduğu rant düzenini, "kelle koparan" Fatih'i, yüzde komisyoncu anlamamıza yarayan bilgi Av. Gökhan Taşkapan'ın beyanında ortaya çıkıyor.

GÜL İNŞAAT'TAN GELEN PARA

Bakın 2 milyon nasıl alınmış? Av. Taşkapan anlatıyor:

"CHP tarafı taşınmazları satın alırken Gül İnşaat sahibi Metin Gül'ün binanın alınmasına 2 milyon lira yardım etmesini istedi. Bu nedenle birçok kez Gül'ün de bulunduğu toplantılar gerçekleştirdik. Gül bana kendisinin Büyükçekmece'de ve Sarıyer'de çok fazla yatırımı olduğunu, CHP'den Sarıyer Belediye Başkanı Şükrü Genç ve dosyada ismi bulunan Fatih Keleş'in arada bulunan 2 milyon lirayı kendisinden istediklerini, bu parayı vermezse bu kişilerin yatırımlarını durduracaklarını söylediklerini, Keleş'in Ekrem İmamoğlu'na yakın olması nedeniyle bu durumdan korktuğunu ve mecburen parayı ödemek zorunda olduğunu söyledi. Bu nedenle bize 'Bu 2 milyon liranın 1 milyon lirası sizden olsun, geri kalan 1 milyon lirayı da ben ayrıca size elden vereceğim' dedi. Biz de kendisi zor durumda kalmayın diye 41 milyon lira olarak güncelledik."

Resmen müteahhitlere salma salmışlar. Bakalım kaç salma salınıp ne kadar kafa kopartıldı?

KOMİSYON İSTEYEN CHP'Lİ KİM

Bir de bina satışından para isteyen CHP yöneticisi işi var.

Av. Gökhan Taşkapan, CHP eski milletvekili gazeteci Barış Yarkadaş'a yaptığı açıklamada ise, pazarlıklar sırasında bir CHP yöneticisinin kendisinden komisyon istediğini söylüyor: "Binanın alım pazarlığı sürerken partiden biri benden 2 milyon TL istedi. Mülk sahibinden de istediler. Ben bunu Kaftancıoğlu'na bildirdim. Canan

20.03.24

Hanım bana teşekkür edip gereken önlemi aldığını söyledi. Partinin bir yöneticisi, Canan Hanım biliyor.”

Neler olmuş neler? O yüzden vay vay vay diyorum, başka bir şey demiyorum.

Esfender KORKMAZ

Ekonomide rasyonel politikaların adı var, kendi yok

Rasyonel (akılcı) iktisat politikası; uygulamada yan etkileri en az sosyal maliyet yaratacak politika araçları ile iktisadi istikrarı sağlayacak ve en yüksek sosyal refah yaratacak politikalardır.

Aslına bakarsak arkasında art niyet olmayan her iktisat politikası rasyoneldir. Bu anlamda ekonomik ve sosyal şartlara ve konjonktüre göre, ortadoks veya heteredoks politika fark etmez.

Türkiye'nin 2021 sonunda faiz nasla başlayan heteredoks politikalarının ardında, yüksek kurla siyasetin finanse edilmesi gibi gizli bir hedef olduğu için TL krizi ekonomik krize dönüştü.

Hazine ve Maliye Bakanı, rasyonel politikaları ve rasyonel zemine dönmeyi çok sık dile getirmekte ve bazı medya ve özellikle bazı köşe yazarları da bu sözleri kutsamaktadır.

Gerçekte, hükümetin ve ekonomi yönetiminin uyguladığı, bütçe, para, faiz, kur ve dış ticaret politikaları rasyonel politikalar değildir. İki örnek vereceğim.

1.Mali politikalar rasyonel değildir.

Hazine ve Maliye bakanı geldikten sonra ilk iş olarak, Temmuz ayında genelde yüzde 18 olan, bazı mallarda yüzde 8 olan KDV oranlarını yüzde 20'ye çıkardı.

Yine, Hazine ve Maliye Bakanının konuşmalarından, seçim sonrasında KDV ve ÖTV'de artış yapılacağı şeklinde bir beklenti ortaya çıktı.

Şimşek ayrıca, bütçe ile bir süre yeni yatırım yapılmayacağını da açıkladı.

Gerçekte, devlet bütçe ile altyapı yatırımı yapmaz ise, özel sektör de fabrika kurmaz. Üretim ve mal arzı daralır. Mal kıtlığı fiyatları artırır. Tüketim vergilerini artırmak fiyatları artırır. Asgari geçim seviyesinde talebi düşürmez.

Çözüm; Vergileri artırmak değil, kamu harcamalarında popülizmi, lüksü ve yolsuzluğu kaldırmaktır.

Bütçenin yüzde onuna ulaşan hane halkına yardımlar I ve hane halkına yardımlar II fasıllarını, yalnızca ihtiyacı olanlarla sınırlı tutmak, artan kısmı ile devletin yatırım yapması gerekir. Özellikle ithal aramalı ve hammadde üretiminde, et gibi bazı zaruri tüketim mallarında devletin doğrudan piyasaya girmesi, yatırım yapması ve poşet yerine iş dağıtması gerekir.

Mali disiplin için, Saray harcamalarının, konvoyların, lüks araba kullanımının, diyanet işleri başkanlığının lüks otel toplantılarının kaldırılması gerekir.

Ne var ki, hükümet bu harcamaları ve şatafatı itibar olarak görüyor ve tasarruf isteyenlere “*itibardan tasarruf olmaz*” diyor.

Bu anlayış yanında; batı, Türkiye'nin herkese vatandaşlık vermesinden korkuyor ve Türk vatandaşlarına vize vermiyor. THY, Sayın Maduronun ülkesi Venezuela ve diğer Meksika, Kolombiya, Panama gibi Güney Amerika ülkelerinin kendi ülkelerine girişte çıkardıkları zorlukları açıklayarak, Türk vatandaşlarını uyardı.

Türkiye ekonomik kriz yaşıyor. Dünya **Sefalet endeksinde**, Yüksek enflasyon, işsizlik ve uzun dönemli faiz oranları nedeni ile 2022 yılında Türkiye'yi Dünya sefalet Endeksinde Dünyanın en sefil 10 sırada ülkesi olduk.

Hangisi Türkiye'nin itibarıdır.

Öte yandan kamu açıklarını düşürmenin rasyonel yolu, vergi artışı değil, önce kamu ihalelerinde yolsuzluğun önlenmesi, altyapı yatırımlarının doğrudan devlet tarafından yapılması, seçimlerde kamu imkanlarını kullanmasının önlenmesidir. Aynı şekilde, bütçe kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması ve bütçe ile iş yaratılmasıdır.

Türkiye İMF'ye gitseydi, İMF'de aynen bu uygulamayı zorunlu tutardı. Bunun için Türkiye İMF'ye gitmedi.

2.Faiz politikası rasyonel değildir.

ABD 'de TÜFE oranı artmaya başladı ve 2021 sonunda yüzde 6,8, 2022 temmuz ayında yüzde 9,1 oldu. FED 2022 başında yüzde 0,25 olan faizleri artırdı ve 5,25'e çıkardı. TÜFE oranı yüzde 3'e geriledi. Şu anda ABD' de reel faiz var. FED Yüzde 3 TÜFE'yi bile düşürmeden faiz indirmeyeceğini söylüyor.

Türkiye'de ekonomi yönetimi ve hükümet reel faiz konuşmuyor. Muhalefetten yetkili birisi “*Faiz yüzde 45, şimdiye kadar faiz arttı ama para(yabancı) gelmedi*” diyor.

20.03.24

Türkiye şartlarında, yüksek enflasyon ve yüksek risk varken, nominal faiz yanıltıcı olur. Tasarruf sahibi, yerli ve yabancı faiz hesabı yaparken, enflasyonu dikkate alır. Nominal faiz enflasyonun altında, yani eksi reel faiz, tasarrufu eritir. Yabancı aptal mı gelsin?

Türkiye için rasyonel faiz politikası, nominal faizin TÜFE'nin üstünde olması, yani reel faiz politikasıdır.

İbrahim Kahveci

Seçimden sonra ne olacak?

Herkesin gözü kulağı bir yerlerde... Ne olacak diye merak edenler çok ama kimse bir şey bilmiyor.

Hatta bilmemenin ötesinde şu sıralar Dezenformasyon Merkezi denilen yer en fazla Mehmet Şimşek için çalışıyor. “Yok öyle demedi, yok bunu söylemedi vs vs”

Bakınız, bir yerde söylentiler çok artıyorsa o yerde şeffaflık sorunu var demektir. Gerçi Mehmet Şimşek Nureddin Nebati'den görev devralırken “rasyonellik ve şeffaflık” demişti.

Ama o günlerin üzerinden çok geçti. Hatta birçok konuda **Mehmet Şimşek bile Nebati'leşti** diyebiliriz.

Mesela Merkez Bankası yine deli gibi dolar satıyor ama o bilgiler kamuoyuna açıklanmıyor. Oysa Şimşek “döviz satışını herkes bilecek ve şeffaf olacak” demişti.

Şimdi piyasada en fazla konuşulan konu şu: **Mehmet Şimşek seçimden sonra aynı politikaya devam edebilecek mi? Seçimden sonra döviz yükselecek mi?**

Açıkçası ben seçimden önce doların 29-30 lira civarında kalmasını bekliyordum. Tam da seçime giderken beklentilerin üzerinde bir döviz talebi oldu. Bunun ana nedeni de belirsizlik.

İşte o belirsizliği azaltacak bir hamle şimdi Merkezin elinde. Seçimlerden sonra aynı kararlılığın devam edip edemeyeceğini Merkez gösterecek. Bir bakıma Mehmet Şimşek'in arkasındaki iradeyi de Merkez kararı işaret etmiş olacak.

Son bir haftadır Karar Gazetesi'nde Merkez Bankası'nın faiz kararı beklentisi üzerine sıkça haber yapıyoruz. Beklentinin ne kadar belirsiz olduğunu yeniden ifade edeyim.

20.03.24

Hiç artırım olmayacağı beklentisi de var, 500 baz puan artırım bekleyen de... Sadece bu durum bile ne kadar belirsiz bir ekonomik durumda olduğumuzu gösteriyor.

Zaten Merkez Bankası iki ay 250 baz puan artırımdan sonra Şubat ayında da sıfır çekerek seçim ekonomisine destek vermişti. Ama artık bu süre de bitti.

Artık ne olacağının belli olması gerekiyor. Özellikle de seçim sonrası için...

O nedenle gözler Merkez'de... Şimşek'in kaderini de bir bakıma Merkez'in kararında göreceğiz.

Devam mı edilecek yoksa Nebati benzeri eski anlayış mı geri gelecek? Bunu yarın Merkez ilan edecek...

Şunu unutmamalıyız: Tüketim malı ithalatı son sürat devam ediyor. Altın ve enerji hariç dış açıkta düzelmeye nereden ise sıfır... Lakin istihdam göstergeleri çoktan bozulmaya başladı bile.

Yarım doktor candan edermiş ya... Şu an tam bu durumdayız. Mehmet Şimşek tam yarım doktor konumunda... Bakalım ne olacak?

